

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII
POLSKIE TOWARZYSTWO HISTORYCZNE

KWARTALNIK HISTORYCZNY

ROCZNIK CXXVIII

NR 3

WARSZAWA 2021

<http://rcin.org.pl>

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII
POLSKIE TOWARZYSTWO HISTORYCZNE

KWARTALNIK HISTORYCZNY

ZAŁOŻONY PRZEZ XAWEREGO LISKEGO
W 1887 ROKU

ROCZNIK CXXVIII
2021

3

WARSZAWA 2021

<http://rcin.org.pl>

REDAKCJA

GRZEGORZ PAC (historia średniowiecza, Warszawa), EDWARD OPALIŃSKI (historia XVI–XVII w., Warszawa), DOROTA DUKWICZ (historia XVIII w., Warszawa), ANDRZEJ NOWAK (redaktor, historia XIX w., Kraków/Warszawa), JERZY EISLER (historia XX w., Warszawa), MONIKA JUSUPOVIĆ (sekretarz redakcji, Warszawa), MARTA KUC-CZEREP (sekretarz redakcji, Warszawa)

KOMITET REDAKCYJNY

DÁNIEL BAGI (Pecz, Węgry), ANNA BARAŃSKA (Lublin), RICHARD BUTTERWICK-PAWLIKOWSKI (Londyn), EWA DOMAŃSKA (Poznań), MARIAN DYGO (Pułtusk–Warszawa), KARIN FRIEDRICH (Aberdeen), ROBERT FROST (Aberdeen), CATHERINE GOUSEFF (Paryż), JAROSŁAW HRYCAK (Lwów), MAGDALENA HUŁAS (Warszawa), MACIEJ JANOWSKI (Warszawa), TOMASZ JUREK (Poznań), BARTOSZ KALISKI (Warszawa), TOMASZ KIZWALTER (Warszawa), WOJCIECH KRIEGSEISEN (Warszawa), CEZARY KUKLO (Białystok), LIDIA MICHALSKA-BRACHA (Kielce), ROMAN MICHAŁOWSKI (Warszawa), KRZYSZTOF MIKULSKI (Toruń), BORYS W. NOSOW (Moskwa), HENRYK SAMSONOWICZ (Warszawa), JERZY STRZELCZYK (Poznań), PHILIPP THER (Wiedeń), MARIUSZ WOŁOS (Kraków) oraz członkowie redakcji

ADRES REDAKCJI

Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN
00-272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31
tel. +48 22 831 02 61, e-mail: kh@ihpan.edu.pl
<http://www.kh-ihpan.edu.pl>

Redaktor językowy: Małgorzata Świerzyńska
Tłumaczenia: Grażyna Waluga
Skład: Marcin Szcześniak

© Copyright by Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk, Warszawa 2021

© All rights reserved. No part of this book may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior permission of the publisher, Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk

© Wszelkie prawa zastrzeżone. Przedruk lub odtwarzanie fragmentów tej publikacji w mediach każdego rodzaju wymaga pisemnego zezwolenia Instytutu Historii Polskiej Akademii Nauk

p-ISSN 0023-5903

e-ISSN 2451-1315

Wersja elektroniczna czasopisma jest wersją pierwotną

Kolportaż wersji drukowanej czasopisma prowadzi
Wydawnictwo Naukowe Semper
Dział handlowy i księgarnia:
ul. Bednarska 20 A, 00-321 Warszawa
tel./fax: +48 22 828 49 73
<http://semper.pl>
<http://semper.istore.pl>

SPIS TREŚCI

ROZPRAWY

Zbigniew Anusik, Latyfundium Tęczyńskich w XVII wieku. Dobra i właściciele	697
Vira Tracz, Epidemia szkarlatyny we Lwowie w latach 1907–1910. Urząd miejski, higieniści i polityka zdrowia publicznego	743
Jerzy Łazor, Pierwsza francusko-polska koncesja kolejowa z 1924 roku. Przyczynek do relacji finansowo-gospodarczych Polski i Francji po I wojnie światowej	785

ARTYKUŁY RECENZYJNE I RECENZJE

Joanna Orzeł, Między semantyką historyczną a kontekstem społecznym epoki — o języku politycznym szlachty Rzeczypospolitej	813

*

A. Grzeńkowiak-Krwawicz, <i>Dyskurs polityczny Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Pojęcia i idee / The Political Discourse of the Polish-Lithuanian Commonwealth. Concepts and Ideas</i> — Richard Butterwick	831
L. Hermanson, <i>Friendship, Love, and Brotherhood in Medieval Northern Europe, c. 1000–1200</i> — Rafał Rutkowski	836
L. James, „ <i>This Great Firebrand</i> ”. <i>William Laud and Scotland, 1617–1645</i> — Jakub Basista	839
P. Dąbrosz-Drewnowska, <i>Oczami paryżanina, czyli Księstwo Warszawskie w napoleońskiej propagandzie (1807–1815); W dyplomatycznej depeszy i wojskowych wspomnieniach. Obraz Księstwa Warszawskiego (1807–1815) w źródłach francuskich</i> — Mikołaj Getka-Kenig	845
J. Karbarz-Wilińska, <i>Dęby i burzany. Ukraińskie organizacje i partie związane z biskupem stanisławowskim Grzegorzem Chomyszynem (1925–1939)</i> — Rafał Kolano	851

LISTY DO REDAKCJI

Mirosław Lewandowski, Odpowiedź na oświadczenie prof. dra hab. Stanisława Salmonowicza	859
Stanisław Salmonowicz, Replika na oświadczenie dra Mirosława Lewandowskiego, przesłane do „Kwartalnika Historycznego”	863

CONTENTS

Zbigniew Anusik, The Tęczyńskis' Latifundium in the Seventeenth Century. Estates and Owners	697
Vira Tracz, The Scarlet Fever epidemic in Lviv in 1907–10. City Authorities, Hygienists, and Public Health Policy	743
Jerzy Łazor, The First Franco-Polish Railway Concession of 1924. A Contribution to the Financial and Economic Relations between Poland and France after the First World War	785

CRITICAL ARTICLES — REVIEWS

Joanna Orzeł, Between Historical Semantics and the Social Context of the Era — on the Political Language of the Polish Nobility	813
Reviews	831

LETTERS TO THE EDITORS	859

WYKAZ SKRÓTÓW

AAN	— Archiwum Akt Nowych Warszawa
AGAD	— Archiwum Główne Akt Dawnych Warszawa
AGZ	— <i>Akta grodzkie i ziemskie</i>
AIPN	— Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej
ANK	— Archiwum Narodowe w Krakowie
AP	— Archiwum Państwowe
APH	— „Acta Poloniae Historica”
ASWK	— <i>Akta sejmikowe województwa krakowskiego</i>
ASWP	— <i>Akta sejmikowe województw poznańskiego i kaliskiego</i>
BC	— Biblioteka Książąt Czartoryskich Oddział Muzeum Narodowego w Krakowie
BHL	— <i>Bibliotheca Hagiographica Latina</i>
BJ	— Biblioteka Jagiellońska w Krakowie
BK	— Biblioteka Kórnicka
b.m.d.	— bez miejsca i daty wydania
BN	— Biblioteka Narodowa w Warszawie
BO	— Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu
BPAU-PANKr.	— Biblioteka Naukowa Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk w Krakowie
BR	— Biblioteka Raczyńskich
BUW	— Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie
CAW	— Centralne Archiwum Wojskowe
CDS	— <i>Codex diplomaticus nec non epistolaris Silesiae</i> , Wrocław 1956–1964
CPH	— „Czasopismo Prawno-Historyczne”
DN	— „Dzieje Najnowsze”
Dz. U.	— Dziennik Ustaw
f.	— fond (zespół)
fol.	— folio (karta)
IPN	— Instytut Pamięci Narodowej
KDKK	— <i>Kodeks dyplomatyczny katedry krakowskiej</i> , Kraków 1874–1883
KDMaz.	— <i>Codex diplomaticus et commemorationum Masoviae generalis (Zbiór ogólny przywilejów i spominków mazowieckich)</i> , Warszawa 1919
KDMłp.	— <i>Kodeks dyplomatyczny Małopolski</i> , Kraków 1876–1999
KDP	— <i>Kodeks dyplomatyczny Polski</i> , Warszawa 1847–1887
KDŚl.	— <i>Kodeks dyplomatyczny Śląska</i> , Wrocław 1956–1964

- KDW — *Kodeks dyplomatyczny Wielkopolski*, t. 1–11, Poznań 1877–1999
- KH — „Kwartalnik Historyczny”
- KHKM — „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”
- LVIA — Lietuvos valstybės istorijos archyvas w Wilnie
- MGH — *Monumenta Germaniae Historica*
- MGH SrG — *Monumenta Germaniae Historica, Scriptores rerum Germanicarum*
- MGH SS — *Monumenta Germaniae Historica, Scriptores*
- MK — Metryka Koronna
- MPH — *Monumenta Poloniae historica*
- MPH s.n. — *Monumenta Poloniae historica, series nova*
- mps — maszynopis
- MRPS — *Matricularum Regni Poloniae summaria*
- OiRP — „Odrodzenie i Reformacja w Polsce”
- op. — opis
- PH — „Przegląd Historyczny”
- PL — *Patrologiae cursus completus. Series Latina*, Paris 1844–1865
- PrU — *Preussisches Urkundenbuch*, t. 1–6, Königsberg–Danzig–Marburg 1882–2000
- PSB — *Polski słownik biograficzny*
- PU — *Pommerellisches Urkundenbuch*, t. 1–11, Stettin–Köln–Graz 1868–1990
- RDSG — „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych”
- red. — redaktor, redakcja
- RH — „Roczniki Historyczne”
- RHum — „Roczniki Humanistyczne”
- rkp. — rękopis
- RWHF PAU — „Rozprawy i Sprawozdania z Posiedzeń Wydziału Historyczno-Filozoficznego Akademii Umiejętności”, Kraków 1874–1891
- „Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny”, Kraków 1891–1918
- „Rozprawy Polskiej Akademii Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny”, Kraków 1921
- „Rozprawy — Polska Akademia Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny”, Kraków 1921–1928/29
- „Rozprawy Wydziału Historyczno-Filozoficznego — Polska Akademia Umiejętności”, Kraków 1928/1929–1952
- „Rozprawy Wydziału Historyczno-Filozoficznego — Polska Akademia Umiejętności”, Kraków 1992–
- SDRE — „Studia z Dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej”
- SGKP — *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*

-
- SH — „Studia Historyczne”
- SIRIO — *Sbornik Imperatorskogo Russkogo Istoričeskogo Obščestva*, t. 1–148, S. Petersburg 1867–1916
- Sobótka — „Śląski Kwartalnik Historyczny «Sobótka»”
- SPPP — *Starodawne Prawa Polskiego Pomniki*
- SRP — *Scriptores Rerum Polonicarum*
- SSS — *Słownik starożytności słowiańskich*
- SU — *Schlesisches Urkundenbuch*, t. 1–6, Wien–Köln 1971–1998
- St. Źr. — „Studia Źródłoznawcze”
- sygn. — sygnatura
- Urzednicy — *Urzednicy dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII wieku. Spisy*, red. A. Gąsiorowski, t. 1–, Wrocław, Kórnik 1985–
- Urzednicy, Litwa — *Urzednicy Wielkiego Księstwa Litewskiego XIV–XVIII wieku. Spisy*, red. A. Rachuba, t. 1–, Warszawa 2004–
- VC — *Volumina Constitutionum*, t. 1–, Warszawa 1996 (należy cytować odpowiednio według wzoru: VC 1/1)
- VL — *Volumina Legum*, t. 1–8, Warszawa 1732–1782; t. 9, Kraków 1889; t. 10, Poznań 1952 (należy cytować odpowiednio według wzoru: VL 7, s. 234)
- ZH — „Zapiski Historyczne”

TRANSLITERACJA SŁOWIAŃSKICH ALFABETÓW CYRYLICKICH

Nr	Litera alfabetu cyrylickiego		Trans-literacja		Język*	Nr	Litera alfabetu cyrylickiego		Trans-literacja		Język
1	А	а	А	а	b b u m r s u	27	Р	р	Р	р	b b u m r s u
2	Б	б	В	в	b b u m r s u	28	С	с	С	с	b b u m r s u
3	В	в	У	у	b b u m r s u	29	Т	т	Т	т	b b u m r s u
4	Г	г	Г	г	b b u m r s u	30	Ѓ	ѓ	Ѓ	ć	s
5	Д	д	Д	д	b b u m r s u	31	Ќ	ќ	Ќ	ќ	m
6	Ђ	ђ	Ђ	ђ	s	32	У	у	У	u	b b u m r s u
7	Ѓ	ѓ	Ѓ	ѓ	m	33	Ў	ў	Ў	ű	b
8	Е	е	Е	е	b b u m r s u	34	Ф	ф	Ф	f	b b u m r s u
9	Ё	ё	Ё	ё	b r	35	Х	х	Н	h	b b u m r s u
10	Є	є	Ê	ê	u	36	Ц	ц	С	c	b b u m r s u
11	Ж	ж	Ž	ž	b b u m r s u	37	Ч	ч	Ї	č	b b u m r s u
12	З	з	З	z	b b u m r s u	38	Ї	ї	Đ	đ	m s
13	С	с	Ž	ž	m	39	Ш	ш	Š	š	b b u m r s u
14	И	и	И	i	b** b u m r s u	40	Щ	щ	Ŝ	ŝ	b u r u
15	І	і	Ì	ì	b r** u	41	Ъ	ъ	"	"	b** b u r
16	Ї	ї	Ï	ï	u	42	Ы	ы	У	y	b r u**
17	Ј	ј	Ј	j	m s	43	Ь	ь	'	'	b b u r u
18	Й	й	Ј	j	b b u r u	44	Э	э	È	è	b r
19	К	к	К	k	b b u m r s u	45	Ю	ю	Û	û	b b u r u
20	Л	л	Л	l	b b u m r s u	46	Я	я	Â	â	b b u r u
21	Љ	љ	Ľ	ľ	m s	47	'	'	'	'	b b u m r s u
22	М	м	М	m	b b u m r s u	48	Њ	њ	Ĝ	ğ	b** u**
23	Н	н	Н	n	b b u m r s u	49	Ѓ	ѓ	Ě	ě	b** r** u**
24	Њ	њ	Ñ	ñ	m s	50	Ж	ж	Ǻ	ǻ	b u**
25	О	о	О	o	b b u m r s u	51	Ө	ө	Ƒ	ƒ	r**
26	П	п	Р	p	b b u m r s u	52	У	у	Ÿ	ÿ	r**

* Oznaczenia języków: b — białoruski, bu — bułgarski, m — macedoński, r — rosyjski, s — serbsko-chorwacki, u — ukraiński.
 ** Występuje w dawnej pisowni.

INSTYTUT HISTORII PAN
PRZEDSTAWIA

ELŻBIETA NOWOSIELSKA

Melancholia, szaleństwo
i inne „choroby głowy”
w Rzeczypospolitej
w XVII i XVIII wieku

www.ihpan.edu.pl

ISSN 0023-5903

9 770023 590109

09 >

<http://rcin.org.pl>